

**Земельні відносини в Україні та зарубіжних країнах :
анотований бібліографічний список**

2025. – Вип. 8. – 9 с.

<http://nplu.org/article.php?id=423&subject=3>

1. **Буркун В. В. Ретроспективний аналіз інфраструктурного забезпечення аграрного сектору України** [Електронний ресурс] / В. В. Буркун, Г. Г. Амірханян // Причорномор. екон. студії. – 2025. – № 93. – С. 9-14. *Досліджено розвиток інфраструктурного забезпечення аграрного сектору України, що набуває особливого значення в сучасних умовах соціально-економічних трансформацій та інтеграції національної економіки у міжнародний ринок. Здійснено поетапний аналіз змін у структурі та функціонуванні інфраструктурних елементів аграрної сфери, починаючи з періоду до 1991 р. та завершуючи дослідження періодом з 2022 р., коли аграрна інфраструктура зазнала масштабних втрат через повномасштабну війну: руйнування елеваторів, замінування територій, блокада портів, обмеження залізничного транспорту спричинили дестабілізацію логістики. Проаналізовано стан транспортної інфраструктури. Вказано, що відновлення інфраструктури аграрного сектору можливе лише за умов формування стабільного безпекового середовища, державної підтримки у сфері фінансування, інвестицій та регуляторної адаптації до європейських стандартів.* Текст :

https://bses.in.ua/journals/2025/93_2025/3.pdf

2. **Вовк А. О. Конституційні гарантії права на землю для учасників бойових дій : декларація чи реальність?** [Електронний ресурс] / А. О. Вовк // Право та сусп-во. – 2025. – Т. 2, № 3. – С. 25-32. *Висвітлено юридичну природу, зміст і практичну реалізацію конституційних гарантій прав на землю для учасників бойових дій у контексті сучасних викликів, зумовлених збройною агресією проти України та запровадженням воєнного стану. Розглянуто основні*

законодавчі акти, що регулюють механізм надання земельних ділянок учасникам бойових дій, зокрема Земельний кодекс України, Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» та ін. Вказано на необхідність оновлення нормативної бази відповідно до актуальних викликів і потреб військовослужбовців, а також впровадження дієвих правових і організаційних гарантій, які б забезпечували реальну, а не лише формальну, можливість реалізації права на землю. Попри формально закріплені конституційні гарантії, право учасників бойових дій на землю часто має декларативний характер. Це зумовлює необхідність нормативного, інституційного та адміністративного вдосконалення системи реалізації земельних прав для цієї категорії осіб.

Текст :

http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2025/3_2025/part_2/6.pdf

3. Вплив корупційних ризиків у сфері земельних відносин на навколишнє природне середовище [Електронний ресурс] / Р. Миколаєнко, [О. Гулак](#), [Л. Головій](#), [А. Щербак](#) // Право. Людина. Довкілля. – 2025. – Т. 16, № 2. – С. 9-24. Наголошено, що корупція у сфері земельних відносин спричиняє нераціональне використання земель, що негативно впливає на аграрний потенціал держави, а також є глобальною проблемою, характерною для багатьох країн світу, включно з Україною. Вказано на необхідність впровадження ефективних заходів для мінімізації корупційних ризиків, зокрема: заміни процедури безоплатної приватизації земельних ділянок на альтернативні форми соціальної підтримки населення; встановлення чітких ринкових ставок орендної плати за землі державної та комунальної власності; завершення необхідних етапів для повного переходу до електронного оформлення земельних ділянок. Наголошено, що боротьба з корупцією у сфері земельних відносин має розглядатися не лише як економічний пріоритет, але й як критично важливий інструмент захисту довкілля.

Текст : <https://environmentalscience.com.ua/uk/journals/tom-16-2-2025/vpliv-koruptsiynikh-rizikiv-u-sferi-zemelnikh-vidnosin-na-navkolishnye-prirodne-seredovishche>

4. **Добров В. 12 років незаконно користувалась землею: депутатку Житомирської облради підозрюють у масштабному шахрайстві** [Електронний ресурс] / Володимир Добров // Fakty.ua : [вебсайт]. – 2025. – 11 серп. — Електрон. дані. Зазначено, що в матеріалі видання «Коротко. Про» йдеться про депутатку Житомирської обласної ради, власницю групи компаній «Зоря Агро Груп» Ірину Костюшко, яка понад 12 років незаконно використовувала землі Коростенської територіальної громади для ведення діяльності свого підприємства. Вказано, що за рішенням Верховного суду понад 50 ділянок на більш як 500 га на околицях села Стремигород тепер підлягають поверненню у володіння громади. Зауважено, що І. Костюшко можуть притягнути до відповідальності за статтею про шахрайство в особливо великих розмірах, що передбачає покарання у вигляді тримання під вартою до восьми років. За оцінками журналістів, місцева громада може розраховувати щонайменше на 30–40 млн грн компенсації за незаконне використання ділянок (орендна плата за 12 років) без урахування шкоди, завданої землі, незаконній вирубці насаджень тощо. Текст: <https://fakty.ua/458256-12-let-nezakonno-polzovalas-zemlej-deputat-zhitomirskogo-oblsoveta-podozrevaetsya-v-masshtabnom-moshennichestve>

5. **Жигилій О. Г. Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку аграрного експорту України в умовах глобальних викликів** [Електронний ресурс] / О. Г. Жигилій // Бізнес Інформ. – 2025. – № 5. – С. 262–269. Здійснено комплексний аналіз теоретичних основ аграрного експорту, сучасних тенденцій, структурних змін та основних бар'єрів, що стримують розвиток галузі. Акцентовано на ролі державної політики, інвестиційній підтримці, розвитку логістичної

інфраструктури та освітніх програм у формуванні конкурентних переваг українського аграрного експорту на світовому ринку. Запропоновано авторську модель підвищення конкурентоспроможності, що передбачає активізацію державно-приватного партнерства, стимулювання інновацій через гранти та податкові пільги, диверсифікацію ринків збуту та продуктових портфелів, а також адаптацію до кліматичних змін і зовнішніх ризиків, що сприятимуть сталому розвитку аграрного сектора України, підвищенню його конкурентоспроможності та зміцненню позицій на світових ринках.

Текст : https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2025-5_0-pages-262_269.pdf

6. Загурська О. Актуальний стан і новації правового регулювання обігу с/г земель в Україні [Електронний ресурс] / Олена Загурська // Юрид. газ. – 2025. – 6 серп. – Електрон. дані. Зазначено, що з 01.07.2021 в Україні стартував поетапний запуск ринку сільськогосподарських земель — одного з найбільш очікуваних і водночас дискусійних етапів земельної реформи. Після десятиліть мораторію громадяни отримали реальну можливість розпоряджатися своїми наділами: купувати, продавати, дарувати чи обмінювати. Згідно з моніторинговими даними Держгеокадастру, з моменту запуску ринку і станом на сьогодні в Україні вже відчужено понад 490 тис. земельних ділянок сільськогосподарського призначення. Така динаміка демонструє сталість попиту навіть попри серйозні виклики. Важливо й те, що впродовж чотирьох років дії земельної реформи законодавче регулювання не залишалося сталим: правила набуття та обігу сільськогосподарських земель неодноразово змінювалися з урахуванням геополітичної ситуації, потреб економіки та вимог безпеки. Така гнучкість — один із ключових чинників, що забезпечують життєздатність ринку землі навіть в умовах воєнного стану. Його поступова трансформація, зокрема через оновлення нормативної бази,

свідчить про намір держави забезпечити прозорість, передбачуваність і доступність прав на землю. Текст: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/zemelne-agrarne-pravo/aktualniy-stand-i-novaciyi-pravovogo-regulyuvannya-obigu-sg-zemel-v-ukrayini.html>

7. **«Земельний банк»:** за користування держземлями сплачено з податками понад 1 млрд грн. [Електронний ресурс] // Юрид. газ. – 2025. – 5 серп. – Електрон. дані. Подано інформацію, що 1 млрд. і 8 млн грн з ПДВ сплачено за користування державними сільськогосподарськими землями в межах проєкту «Земельний банк». Ці кошти сплатили аграрії, які отримали ділянки в суборенду через відкриті онлайн-аукціони в системі «Прозорро.Продажі». Акцентовано, що з моменту запуску проєкту «Земельний банк» на торги було виставлено 66 442 га державних сільськогосподарських земель у 19 регіонах України. Із них понад 51 731 га уже передано в законне користування аграріям. Загалом ТОВ «Державний земельний банк» уклав 720 угод із переможцями аукціонів. Текст: <https://yur-gazeta.com/golovna/zemelniy-bank-za-koristuvannya-derzhzemlyami-splacheno-z-podatkami-ponad-1-mlrd-grn.html>

8. **Користування земельними ділянками, наданими до введення в дію Земельного кодексу УРСР 1990 року:** практика ВС [Електронний ресурс] // Юрид. газ. – 2025. – 4 серп. – Електрон. дані. Зазначено, що громадяни, які мали в користуванні земельні ділянки, надані їм до введення в дію Земельного кодексу УРСР 1990 р., зберігають права на користування такими ділянками до оформлення ними у встановленому порядку прав власності на землю або землекористування (п. 7 розд. X «Перехідні положення» Закону України). Для підтвердження прав спадкоємців на таку земельну ділянку необхідно довести, що на момент відкриття спадщини право власності або користування було належним чином оформлене спадкодавцем і земельна ділянка входила до складу спадщини. Таких висновків дійшов

Верховний Суд (ВС) у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду (КЦС). Текст: <https://yur-gazeta.com/golovna/koristuvannya-zemelnimi-dilyankami-nadanimi-do-vvedennya-v-diyu-zemelnogo-kodeksu-ursr-1990-roku-pra.html>

9. Міжнародна науково-практична конференція «Міжнародні економічні відносини у глобальному та регіональному вимірі», [м. Ужгород], 18 - 19 жовтня 2024 р. / [за заг. ред. М. М. Палінчак та ін.]. – Львів ; Торунь : Liha-Pres, 2024. – 328 с. : іл., табл. **Шифр зберігання в Бібліотеці: A839296** Зі змісту: *Забезпечення сталого землекористування в сільському господарстві на національному рівні / О. І. Боцула, С. Я. Ольхович. – С. 25-27.*

10. НААУ опублікувала огляд земельної практики ВС за I півріччя 2025 року [Електронний ресурс] // Юрид. газ. – 2025. – 29 лип. – Електрон. дані. Зазначено, що Комітет Національної асоціації адвокатів України (НААУ) з питань аграрного, земельного та довікового права оприлюднив збірник з оглядом практики Верховного Суду (ВС) із земельних спорів за перше півріччя 2025 р. У документі зібрані ключові правові позиції ВС щодо найактуальніших питань у сфері земельних правовідносин, зокрема: застосування статей 18 і 20 Закону № 161-XIV (у редакції до 01.01.2013) до додаткових угод, підписаних до цієї дати; правовий статус земель у межах прикордонної смуги; необхідність державної реєстрації додаткових угод до договору оренди землі; зняття обмеження оборотоздатності майнових прав (оренди) земельних ділянок; права співвласників багатоквартирних будинків на прибудинкову територію тощо. Текст: <https://yur-gazeta.com/golovna/naau-opublikovala-oglyad-zemelnoyi-praktiki-vs-za-i-pivrichchya-2025-roku.html>

11. Після відкриття ринку землі в Україні з'явилися майже 9 тисяч нових агрокомпаній [Електронний ресурс] // Високий замок. – 2025. – 27 лип. – Електрон. дані. Йдеться про те, що після відкриття

ринку землі у 2021 р. в Україні було зареєстровано 8644 агрокомпанії, найбільше — у перший рік. У 2025 р. на ринку з'явилося 869 нових агрофірм. Найбільше нових агрокомпаній зафіксовано в Одеській області (612), у Києві (600), Львівській (597), Вінницькій (591), Дніпропетровській (535) областях. Найменше — у прифронтових Луганській (40), Донецькій (101) та Запорізькій (147) областях. Водночас за вказаний період в Україні закрилося 3416 агропідприємств, із них цього року - 536. Вказано, що найчастіше агрокомпанії закриваються на Одещині, у Дніпропетровській, Хмельницькій, Київській та Миколаївській областях. Найменше закриттів — у Луганській, Донецькій, Івано-Франківській областях, а також у Києві. За цей час 1738 агрокомпаній релокувались до інших регіонів. Із них 346 агробізнесів переїхали до західних областей України. Майже половина релокантів обрали Львівщину як новий регіон для ведення бізнесу — 166 компаній. Текст : <https://wz.lviv.ua/news/536641-pislia-vidkryttia-rynku-zemli-v-ukraini-ziavylisia-maizhe-9-tysiach-novykh-ahrokompanii>

12. У державну власність повернуто десятки гектарів землі навколо музею в Пирогові – **Офіс Генпрокурора** [Електронний ресурс] // Юрид. практика. – 2025. – 7 серп. – Електрон. дані. Подано повідомлення **Офісу Генерального прокурора (ОГП)** про зупинення комерційного загарбання території довкола **Національного музею народної архітектури та побуту України в Пирогові**, внаслідок чого повернуто у власність територіальної громади десятки гектарів землі, включно з тими, що входять до охоронних зон музею. Зазначено, що **Прокуратура** також домоглася скасування наказу **Міністерства культури 2007 р.**, яким охоронні зони музею було безпідставно зменшено з 2 км до 25 м. Як наголосили в ОГП, ця справа є прикладом послідовного та принципового захисту національної культурної спадщини

України. Текст: <https://pravo.ua/u-derzhavnu-vlasnist-povernuto-desiatky-hektariv-zemli-navkolo-muzeiu-v-pyrohovi-ofis-henprokurora/>

13. **Український агроекспорт склав понад \$11 мільярдів за пів року** [Електронний ресурс] // Юрид. газ. – 2025. – 6 серп. – Електрон. дані. *За аналітичними даними науковців ННЦ "Інститут аграрної економіки", експорт агропродовольчої продукції з України у січні - червні 2025 р. склав 11,3 млрд доларів, що на 9 % менше тогорічних показників за відповідний період. Частка експорту агропродукції в загальному експорті України за шість місяців 2025 р. складає близько 57 %. Основними ринками збуту вітчизняної агропродукції залишаються три регіони, а саме країни Європейського Союзу (ЄС), Азії та Африки. Їхня сумарна частка склала 92 % вартості українського експорту агропродукції. Зазначен, що рейтинг країн-імпортерів вітчизняної агропродукції зі значним відривом очолила Туреччина, яка за обсягами закупівель українського продовольства традиційно входить до ТОП-3.* Текст: <https://yur-gazeta.com/golovna/ukrayinskiy-agroeksport-sklav-ponad-11-milyardiv-za-piv-roku.html>

14. **Яценко О. М. Агропродовольчий ринок України та експорт агропродукції за видами транспорту** [Електронний ресурс] / О. М. Яценко, О. М. Яценко, Ю. С. Завадська // Бізнес Інформ. – 2025. – № 5. – С.276–285.*Зазначено, що агропродовольчий сектор України залишається ключовим джерелом експортної виручки, незважаючи на суттєві трансформації внаслідок війни, глобальні логістичні збої та зміни ринкових умов. Вказано, що упродовж 2020 – 2024 рр. структура агроекспорту зазнала значних змін, що обумовило необхідність переоцінки ефективності існуючих транспортних маршрутів і механізмів логістичного забезпечення. Основними каналами експорту залишаються морський і залізничний транспорт, проте зростає роль автомобільних перевезень у*

прикордонних регіонах і мультимодальних логістичних рішень. Визначено ключові проблеми транспортної логістики: зруйнована інфраструктура, обмежена технічна база, регуляторні та безпекові бар'єри; окреслено перспективні напрямки розвитку: активізація дунайських портів, цифровізація логістичних ланцюгів, міждержавна кооперація та розвиток державно-приватного партнерства. Наголошено на необхідності посилення адаптивності транспортної системи до кризових умов і формування стратегії сталого логістичного забезпечення експорту агропродукції. Текст : https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2025-5_0-pages-276_285.pdf

**Підготовлено Відділом інформаційного забезпечення органів влади
Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого**

Відповідальний за випуск Н. Я. Зайченко

20 серпня 2025 р.